

Dr. Majone J. Steketeer
Mr. Annuska M. Overgaag
Dr. mr. Katinka D. Lünemann

Minderjarigen als procespartij?

Een onderzoek naar de bijzondere curator en een formele rechtsingang voor minderjarigen

SAMENVATTING

Kromme Nieuwegracht 6

3512 HG Utrecht

Telefoon 030-2300799

Fax 030-2300683

e-mail: secr@verwey-jonker.nl

www.verwey-jonker.nl

Oktober 2003

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Summary	7

Samenvatting

In dit onderzoek is gekeken of de huidige rechtsingang voor minderjarigen in Nederland adequaat kan worden geacht, mede in het licht van internationale verdragen. Aan dit onderzoek lagen de volgende vragen ten grondslag:

- Wat is de stand van zaken omtrent de formele en informele rechtsingangen in Nederland?
- In welke mate en in welke omstandigheden is de afgelopen jaren gebruik gemaakt van artikel 1:250 BW?
- Wat is het oordeel van deskundigen en minderjarigen over het functioneren van de bestaande mogelijkheden voor minderjarigen om 'toegang tot het recht' te krijgen? Welke knelpunten worden gesignaleerd en welke argumenten pleiten voor handhaving dan wel wijziging van de bestaande situatie?
- Geldt een verplichting op grond van internationale verdragen? Welke regelingen treft men aan in het buitenland?
- Tot welke aanbevelingen strekken de antwoorden op bovenstaande vragen en hoe zou een wettelijke voorziening voor ons land er uit kunnen zien?

Het onderzoek bestaat uit vier deelonderzoeken, die elk een eigen onderzoeksmethode kennen en een bijdrage leveren aan het beantwoorden van de bovengenoemde onderzoeksvragen.

Wat is de stand van zaken omtrent de formele en informele rechtsingangen in Nederland?

Minderjarigen in Nederland hebben geen algemeen geldende zelfstandige rechtsingang, behalve in het bestuursrecht. Volgens het Nederlandse familierecht zijn ouders de wettelijke vertegenwoordigers van hun kind (art. 1:245 BW). Voor minderjarigen die onder voogdij staan geldt een vergelijkbare regeling (art. 1:337 lid 1 BW). Als de belangen van de ouders of één van hen in strijd zijn met die van de minderjarige kan de kantonrechter – indien hij dit in het belang van de minderjarige acht – een bijzondere curator benoemen om hem te vertegenwoordigen (art. 1:250 BW).

De Nederlandse wet voorziet voor een aantal specifieke onderwerpen in een formele rechtsingang voor minderjarigen van twaalf jaar of ouder. Dit is bijvoorbeeld het geval voor minderjarigen die onder toezicht zijn gesteld, als zij een verzoek willen indienen tot opheffing van de ondertoezichtstelling (art. 1:256 lid 4 BW), het intrekken van de schriftelijke aanwijzing (art. 1:260 lid 1 BW) of beëindiging van de uithuisplaatsing (art. 1:263 lid 2 BW). Minderjarigen kunnen niet zelf om een kindbeschermingsmaatregel vragen, noch beroep aantekenen tegen een machtiging uithuisplaatsing in het kader van een ondertoezichtstelling. Daarnaast bestaat de mogelijkheid voor de minderjarige van twaalf jaar of ouder om aan de rechtbank kenbaar te maken dat hij de vaststelling, wijziging of stopzetting van de omgangsregeling wenst (art. 1:377g en 1:251a BW). Deze regeling staat bekend als de informele rechtsingang van minderjarigen. De regeling is informeel omdat geen procu-

reurstelling nodig is en de minderjarige geen aanspraak kan maken op een beslissing van de rechter. Ook kan de minderjarige geen hoger beroep instellen. Uit de bestudeerde jurisprudentie komt het beeld naar voren dat in spoedeisende zaken de minderjarige als procespartij ontvankelijk wordt verklaard. Meestal maakt de president van de rechtbank er geen probleem van dat een van de procespartijen minderjarig is. Overwegingen om de zaak, ondanks de minderjarigheid, toch te behandelen zijn onder meer: de wettelijke vertegenwoordiger verblijft in het buitenland, de minderjarige handelt met oordeel des ondersheids, de zaak is zo dringend dat de benoeming van een bijzondere curator niet kan worden afgewacht, de minderjarige is bijna meerderjarig. In het vreemdelingenrecht worden minderjarigen die een kort geding aanspannen tegen de staat om aan een dreigende uitzetting te ontkomen over het algemeen ontvankelijk verklaard.

In welke mate en in welke omstandigheden is de afgelopen jaren gebruik gemaakt van artikel 1:250 BW?

Als de belangen van de minderjarige in strijd komen met de belangen van de wettelijke vertegenwoordiger rond kwesties van opvoeding, verzorging en vermogen, kan de kantonrechter in het belang van het kind een bijzondere curator benoemen (artikel 1:250 BW). Van deze mogelijkheid wordt nauwelijks gebruik gemaakt. Uit het dossieronderzoek in vier arrondissementen blijkt dat er in de jaren 1999, 2000 en 2001 in totaal 20 maal een beroep gedaan is op de mogelijkheid van de benoeming van een bijzondere curator. Hierbij ging het in de helft van de gevallen om het verdelen van een nalatenschap, waarbij de minderjarige erfgenaam was. De andere zaken betroffen hoger beroep tegen een machtiging uithuisplaatsing in een gesloten setting, conflicten over de verblijfplaats van de minderjarige en een verzoek tot wijziging van gezag. Als bijzondere curator wordt vaak de advocaat benoemd, wat betekent dat er geen verandering optreedt ten aanzien van de situatie als de advocaat toegevoegd zou zijn aan de zaak. In zaken waar het gaat om het beheer en uitvoering van een nalatenschap waarbij een minderjarige is betrokken wordt vaak een notaris benoemd als bijzondere curator.

De reden waarom het bijzondere curatorschap in de rechtspraktijk nauwelijks voorkomt heeft deels te maken met onbekendheid van de regeling. Daarnaast kan een bijzondere curator pas worden benoemd als een procedure al is gestart. In dat geval is er vaak al een advocaat bij de zaak betrokken. Een bijzondere curator is in die gevallen niet echt noodzakelijk. Vervolgens vinden de deskundigen het onslachtig dat in de huidige procedure alleen de kantonrechter bevoegd is een bijzondere curator te benoemen.

Wat is het oordeel van deskundigen en minderjarigen?

De geïnterviewde deskundigen in het onderzoek zijn allen van mening dat de huidige mogelijkheden voor minderjarigen om 'toegang tot het recht' te verkrijgen te kort schieten, zodat het wenselijk is minderjarigen een zelfstandige rechtsingang te verschaffen. Ook de jongeren die zijn geïnterviewd zijn voor een eigen rechtsingang. Hoewel een ieder weer andere argumenten hanteert is uiteindelijk niemand, noch de geïnterviewden, noch de deelnemers aan de expertbijeenkomst voor de handhaving van de bestaande wettelijke situatie. Verschillende argumenten worden aangedragen.

Een belangrijk argument wordt ontleend aan het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind; aangezien aan kinderen materiële rechten zijn toegekend, moeten zij ook de mogelijkheid krijgen deze rechten te realiseren en bij schending ervan moeten zij dit aan de rechter kunnen leggen. Ook het EVRK levert argumenten voor een eigen toegang tot de rechter. (Hierover later meer.)

Bovendien sluit een eigen rechtsingang aan bij de mondige positie die jongeren in de huidige samenleving hebben. Minderjarigen kunnen rechtshandelingen verrichten voor zover dit in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is. Deze handelingsbekwaamheid gaat echter niet gepaard met een bevoegdheid te procederen. De handelingsbekwaamheid van minderjarigen vormt een argument om minderjarigen een eigen toegang tot de rechter te geven.

Een eigen rechtsingang is met name van belang als er sprake is van een belangen- tegenstelling tussen de wettelijk vertegenwoordigers en de minderjarige. In geval het een situatie van opvoeding, zorg of vermogen van de minderjarige betreft, kan de kantonrechter een bijzondere curator benoemen. In de praktijk blijkt dat van deze regeling zelden gebruik wordt gemaakt. De reden hiervoor is niet dat de minderjarige geen rechtsvragen heeft die hij aan de rechter zou willen voorleggen, maar dat de regeling geen oplossing lijkt te bieden voor die situaties. Minderjarigen blijken in de praktijk zelf, bijgestaan door een advocaat, naar de (kortge- ding)rechter te stappen en worden ontvankelijk verklaard door de rechter als aan een tweetal voorwaarden is voldaan. Er moet sprake zijn van een onmiddellijk en spoedeisend belang bij de gevraagde voorziening en de minderjarige moet be- schikken over een zodanige mate van inzicht in de in het geding zijnde belangen dat hij geacht mag worden zelfstandig te kunnen beslissen over de gevolgen van de procedure. Vooral in hoger beroepszaken tegen een machtiging uithuisplaatsing naar een gesloten instelling vindt men het overbodig om een bijzondere curator te benoemen. De minderjarige heeft in die gevallen immers al een advocaat bij het geding in eerste aanleg. Het benoemen van een bijzondere curator heeft geen meerwaarde. Aangezien de bijzondere curator in bijna alle gevallen de desbetref- fende advocaat is of een collega, is het simpeler om deze stap over te slaan. Een eigen rechtsingang voor de minderjarige sluit beter aan bij deze rechtspraktijk. Een ander argument dat voor een eenduidige zelfstandige rechtsingang aan min- derjarigen pleit is dat de huidige wetgeving lacunes laat zien en onoverzichtelijk is. Voor ondertoezichtstelling, uithuisplaatsing, omgangsregeling en geneeskundige behandeling zijn bijvoorbeeld aparte regels vastgesteld.

De vrees dat de toekenning van een eigen rechtsingang zal leiden tot juridisering en escalatie van de familieverhoudingen wordt door de respondenten niet gedeeld: als iemand een procedure gaat beginnen is de situatie immers al geëscaleerd.

Wat betreft de mogelijke overbelasting van de rechter verwacht men dat dit zal meevallen. Nu wordt er nauwelijks gebruik gemaakt van de bijzondere curator en de informele rechtsingang; dit zal niet toenemen als minderjarigen een zelfstandige ingang tot het recht krijgen. Ook bij een goede voorlichting verwacht men niet dat het gebruik van de formele rechtsingang drastisch zal toenemen.

Geldt een verplichting op grond van internationale verdragen?

Een belangrijk argument voor een formele rechtsingang voor minderjarigen wordt ontleend aan internationale verdragen. Het Internationale Verdrag voor de Rech- ten van het Kind en het Europees Verdrag inzake de uitoefening voor Rechten van Kinderen verplichten tot toegang tot de rechter voor minderjarigen. Dit kan gereaa- liseerd worden door de minderjarige zelf rechtstreeks toegang tot de rechter te geven, maar het kan ook middels vertegenwoordiging door ouders of anderen. De verdragsteksten geven geen aanwijzing tot een harde verplichting voor lidstaten om een algemene zelfstandige rechtsingang voor minderjarigen te bewerkstelligen. Wel is duidelijk dat in geval van familie zaken alle belanghebbenden de gelegen- heid moeten krijgen aan de procedure deel te nemen en een standpunt naar voren moeten kunnen brengen. Het IVRK verplicht tot een algemeen hoorrecht voor minderjarigen die in staat zijn een eigen mening te vormen. Het EVRK verplicht tot rechtsingang in geval van familie zaken en noemt maatregelen om de rechtspositie

te versterken. Er zijn overigens wel interpretatieverschillen mogelijk over de mate waarin minderjarigen op grond van de artikelen 9 en 12 IVRK, 6 EVRM en het EVRK een eigen rechtsingang behoeven. Van de strekking van het IVRK en het EVRK kan een zelfstandige rechtsingang voor minderjarigen wel worden afgeleid.

Welke regelingen treft men aan in het buitenland?

België is een duidelijk voorbeeld van een land dat gestimuleerd door het IVRK wetsvoorstellen doet de rechtspositie van de minderjarige te versterken, zowel door de toegang tot de rechter te vergroten, de juridische bijstand aan minderjarigen uit te breiden en het hoorrecht algemeen in te voeren voor minderjarigen. In Groot-Brittannië kan de minderjarige die tot een redelijke waardering van zijn belangen in staat wordt geacht aan de rechter verzoeken om aan een procedure deel te nemen waar hij een belang bij heeft. Daarnaast bestaat een systeem van ondersteuning van de minderjarige, waarbij een gespecialiseerde maatschappelijk werker opkomt voor zijn welzijnsbelangen en een gespecialiseerde advocaat opkomt voor zijn juridische belangen. Dit systeem geldt overigens alleen in familie-rechtelijke procedures. Voorts laten de initiatieven in Canada en de Verenigde Staten zien dat de rechtspositie van minderjarigen ook kan worden versterkt door een betere juridische ondersteuning.

De voorbeelden laten zien dat niet alleen de toegang tot de rechter, maar ook gespecialiseerde ondersteuning van belang is, waarbij zowel ondersteuning vanuit de hulpverlening als vanuit de advocatuur belangrijk is. Uit onderzoek naar de effecten van gespecialiseerde ondersteuning van minderjarigen komt naar voren dat dit een positieve bijdrage levert aan de procesgang. De aankomende wetswijzigingen in België kunnen als voorbeeld dienen voor Nederland.

Hoe zou een wettelijke voorziening voor ons land er uit kunnen zien?

Zowel respondenten als deelnemers aan de expertbijeenkomst komen tot de conclusie dat minderjarigen over een eigen formele rechtsingang moeten kunnen beschikken. De bijzondere curator zal dan als rechtsfiguur alleen gehandhaafd moeten blijven voor nalatenschappen (artikel 1:250 BW) en afstammingszaken (artikel 1:212 BW). Op basis van het onderzoeksmateriaal en de expertbijeenkomst is een model voor een eigen rechtsingang ontwikkeld, bestaande uit een zelfstandige toegang tot de rechter en ondersteuning door een gespecialiseerde advocaat. Het model gaat uit van drie voorwaarden. Ten eerste moet sprake zijn van een laagdrempelige toegang, dat wil zeggen dat de rechtsingang helder en eenduidig moet zijn en een brede reikwijdte moet hebben. Zo moet een minderjarige rechtstreeks naar de kinderrechter of naar een gespecialiseerde jeugdadvocaat kunnen stappen. Ten tweede moet de minderjarige worden ondersteund door gespecialiseerde advocaten. Ten slotte dient geen leeftijdsgrens te worden gehanteerd. Ter ondersteuning van de toegang tot de rechter dienen er meldpunten te komen waar jongeren terecht kunnen met vragen over hun rechten en mogelijke schending daarvan. Meldpunten, zoals de ombudsman, het Bureau voor Rechtshulp en de kinder- en jongerenrechtswinkel kunnen de jongeren juridisch adviseren en zo nodig doorverwijzen naar een jeugdadvocaat of jongeren bijstaan in hun rechtsingang naar de (kinder)rechter. Vanuit de jongeren wordt benadrukt dat vooral telefonische bereikbaarheid belangrijk is, omdat zij op deze manier anoniem advies kunnen inwinnen over de juridische mogelijkheden en haalbaarheid van de zaak. Jongeren kunnen alleen van een eigen rechtsingang gebruik maken als zij ervan op de hoogte zijn. Omdat jongeren slecht op de hoogte zijn van hun rechten, is voorlichting van essentieel belang.

Summary

The aim of this research was to look at the question whether current possibilities for legal access for minors in the Netherlands are adequate, also considering international treaties. The following questions formed the basis of this research:

- What is the state of affairs concerning formal and informal legal access in the Netherlands?
- To what extent and under what circumstances has Article 1:250 CC been used in previous years?
- How do professionals and minors assess the functioning of the existing possibilities for minors to have access to the law? What bottlenecks are signalled, and what arguments plead for either maintenance or alteration of the existing situation?
- Is there an obligation considering international treaties? What regulations can be found in other countries?
- To what recommendations do the answers to these questions lead, and what would a legal facility for minors look like in our country?

The research is divided into four parts. Each part has its own research method and contributes to the formation of an answer to the questions stated above.

Formal and informal legal access in the Netherlands: The state of affairs.

Minors in the Netherlands have no generally applying independent legal access, except into administrative law. According to Dutch family law, parents are the legal representatives of their children (Art. 1:245 CC). A similar arrangement applies to minors who are placed under supervision (Art. 1:337 p. 1 CC). If the interests of both parents or one of the parents clash with the interests of the minor, the cantonal judge – if he considers it to be in the interest of the minor in question – can appoint a guardian ad litem¹ to represent the minor (Art. 1:250 CC).

For a number of specific subjects Dutch law provides formal legal access for minors of twelve years of age onwards. This is for instance the case for minors who have been placed under supervision. They have legal access in case they want to submit a request for abolition of their placement under supervision (Art. 1:256 p. 4 CC), for abolition of the written allocation (Art. 1:260 p. 1 CC) or for termination of a court custody (Art. 1:263 p. 2 CC). Minors cannot request child care measurements themselves, nor can they lodge an appeal against an authorization for court custody that is the result of their placement under supervision.

¹ The Dutch term is 'bijzondere curator'.

Furthermore, a minor of twelve years of age onwards has the possibility of informing the court that he wants the arrangements concerning parental access to be determined, altered or terminated (Art. 1:377g and 1:251a CC). This regulation is considered to be the informal legal access for minors. The regulation is informal because the assignment of a solicitor is not necessary, and the minor cannot lay any claim on the judgement. Furthermore, the minor cannot appeal to a higher court. From the studied case law it becomes apparent that in urgent cases the minor can be declared admissible as a legal party. In most cases, the presiding judge of a court of law does not find it problematic if one of the parties is a minor. Considerations on which a case is heard, despite one of the parties being a minor, are among others: the legal representative resides in another country, the minor acts upon judgement of discernment, the case is so urgent that the designation of a guardian ad litem cannot be awaited, or the minor is almost a major. In the case of immigration laws, minors who start proceedings against the state in order to evade possible deportation are generally declared admissible.

To what extent and under what circumstances has Article 1:250 been used in previous years?

When a minor's interests clash with the interests of his legal representatives in questions concerning upbringing, care and property, the cantonal court can designate a guardian ad litem in the interest of the child (Art. 1:250 CC). However, it turns out that this possibility is hardly ever used. File studies in the four districts show that in the years 1999, 2000 and 2001 an appeal for the designation of a guardian ad litem was made only twenty times. Half of these cases dealt with the division of an inheritance, where the minor was one of the heirs. Other cases concerned appeals to a higher court against an authorization for court custody in a closed setting, conflicts about the place of residence of a minor, and appeals for alteration of authority. Often a lawyer is designated as the guardian ad litem, which implies that no change occurs compared to the situation where a lawyer would have been assigned to the case. In cases that concern the administration and execution of an inheritance involving a minor, a notary is often designated as guardian ad litem.

The reason why guardians ad litem are hardly ever assigned in legal practice is partly due to the fact that the regulation is reasonably unknown. Furthermore, a guardian ad litem can be assigned only when proceedings have already started. At that point, a solicitor is usually already involved in the case. Appointing a guardian ad litem would therefore be unnecessary. Finally, experts find it time-consuming that in the current procedure only a cantonal judge is entitled to assign a guardian ad litem.

What is the verdict of experts and minors?

All experts who were interviewed for this study are of the opinion that current possibilities for minors to have access to the law are insufficient. It is desirable and advisable for minors to have independent legal access. The young people who were interviewed for this study also plead for independent legal access. Even though arguments differ, nobody, so neither the respondents, nor the participants of the expert meeting, plead for maintenance of the current legal situation. There are various arguments against the current situation.

One important argument is derived from the UN Convention of the Rights of the Child (CRC). Since material rights can be assigned to children, they should also have the possibility to put these rights into practice. In case of violation of these rights, they should be able to take legal action. This point will be discussed more elaborately later on.

Furthermore, having autonomous legal access is in keeping with the independent and mature position of young people in today's society. Minors are capable of performing legal acts insofar this is common in society. However, this legal capacity does not go hand in hand with the actual possibility and authority to take legal action. The legal capacity of minors is an argument in favour of giving minors legal access.

Legal access is particularly important in case of a clash of interests between the legal representatives and the minor. In case the situation concerns the upbringing, care or property of the minor, the cantonal judge can assign a guardian ad litem. In practice, it turns out that this arrangement is hardly ever used. The reason for this is not that the minor has no legal questions he would like to put to a court, but that the regulation does not seem to offer a solution to the problematic situation. What happens is that minors, assisted by a lawyer, turn to a court to request (summary) proceedings. The court declares the minor admissible if two conditions are fulfilled. First of all, the requested legal provision must be of immediate and urgent interest. Secondly, the minor must have at his disposal such an amount of insight

into the interests involved in the lawsuit, that he is considered to be able to independently evaluate the consequences of the proceedings. Particularly in case of an appeal to a higher court against the authorization of court custody to a closed institution, it is often considered unnecessary to assign a guardian ad litem. After all, in these cases the minor already has a solicitor when he enters the lawsuit. The assignment of a guardian ad litem is of no extra value. Taking into consideration that the guardian ad litem is in most cases the solicitor in question or a colleague, it would be a superfluous step to take. Independent legal access for minors would be in better concordance with this legal practice. Another argument pleading in favour of independent legal access for minors is that current legislation shows gaps, and is complex and obscure. Take for example the fact that different rules and regulations apply to placement under supervision, court custody cases, arrangements concerning parental access and medical treatment. The respondents do not share the fear that the assignment of separate legal access for minors leads to minors turning family affairs into lawsuits and to the escalation of family relations. After all, when somebody starts legal proceedings, the situation has already escalated. It is also feared that legal access for minors would put too much strain on the courts. Again, respondents expect that this will turn out to be less than anticipated. After all, hardly any use is made of the possibility to have a guardian ad litem and informal legal access now. This will most likely not increase if minors have a separate entrance to the law. Even if elaborate information and education on the subject is given, no significant increase in the use of formal legal access is expected.

Is there an obligation considering international treaties?

An important argument pleading in favour of formal legal access for minors is derived from international treaties. The UN Convention of the Rights of the Child (CRC) and the European Convention on the exercise of Children's Rights (ECCR) state that court access for minors is obligatory. This can be realised by providing the minor with direct access to the court, but also through representation by parents or other adults. The treaties do not state that member countries are obliged to procure general separate legal access for minors. However, it is clear that with regard to family cases all people involved should have the possibility to take part in the proceedings and to state their point of view. The CRC obliges a general hearing right for minors who are capable of forming their own opinion. The ECCR pleads in favour of legal access in cases dealing with family law, and cites measurements to strengthen the legal position of minors. However, different interpretations are possible about the extent to which minors require separate legal access on the basis of articles 9 and 12 from the CRC, article 6 from the European Convention of Human Rights (ECHR) and the ECCR. All in all, from the tenor of the CRC and the ECCR it can be deduced that they do plead in favour of separate legal access for minors.

What regulations can be found in other countries?

Belgium is a good example of a country that, stimulated by the CRC, proposes enactments to enforce the legal position of minors, both by increasing court access, extending the amount of legal support to minors, and introducing a general hearing right for minors. In Great Britain, minors who are considered to be able to make a reasonable assessment of their interests can request to participate in proceedings that are of interest to them. Furthermore, there is a system of support for the minor, in which a specialised welfare worker stands up for a minor's welfare

interests and a specialised lawyer defends his legal interests. This system only applies to family law proceedings. Initiatives in Canada and the United States demonstrate that the legal position of minors can be strengthened by better legal support.

These examples show that not only court access should be available, but also specialised support. Both social assistance and legal support are of importance in this respect. Research into the effects of specialised support shows that this makes a valuable contribution to the proceedings. The forthcoming amendments of the Belgian law should be taken as an example for the Netherlands.

What would a legal facility for minors look like in our country?

Both respondents and participants of the expert meeting conclude that minors should have an independent formal legal entrance at their disposal. The guardian ad litem will have to be maintained as a legal person only for inheritance cases (Art. 1:250 CC) and ancestry cases (Art. 1:212 CC). Based on research material and the expert meeting, a model for independent legal access has been developed, consisting of independent court access and the support of a specialised lawyer. The model is built around three conditions. First of all, legal access has to be easily accessible, meaning that the access has to be clear and unambiguous, and must have a large scope. A minor should be able to turn directly to the magistrate of a juvenile court or a specialised juvenile lawyer. Secondly, the minor has to be supported by specialised lawyers. Finally, there should not be an age limit.

To improve court access there should be special institutions young people can turn to when they have questions about their rights, or when their rights are violated. These institutions, such as the Ombudsman, the Bureau for Legal Aid and the Youth Law Centre, can give young people legal advice, and, if necessary, refer them to a juvenile lawyer or support the minors in the procedure to a court for juvenile law. Young people emphasise that support by telephone should be widely available and accessible. This enables them to ask for advice about their legal possibilities and the feasibility of their case, at the same time remaining anonymous. Young people can only make use of independent legal access when they know that it exists. Because young people are poorly acquainted with their rights, education and information are of the utmost importance.